

HET LEVEN ALS PELGRIMSTOCHT

Onze jongste zoon vertrekt binnenkort vanuit Utrecht te voet naar Santiago de Compostella. Santiago is vernoemd naar (sint) Jacobus: één van de discipelen, die geroepen is om Jezus na te volgen. Samen met zijn broer Johannes en Petrus vormt hij het driemanschap dat het dichtst bij Jezus is (denk aan: de verheerlijking op de berg).

In Handelingen 12:2 lezen we dat Jacobus door Herodus vermoord is. Het verhaal gaat dat een ster zijn graf heeft aangewezen op een 'sterreveld' gelegen in Spanje en die plek heeft daarom de naam Santiago gekregen.

Van Utrecht naar Santiago is het 3000 km. Of minder. Want het doel is niet belangrijk, maar de weg er naar toe. Als je op bedevaart gaat is het einddoel belangrijk – denk aan de Hadj naar Mekka. Maar bij pelgrimeren gaat het om de weg: niet of je de eindstreep haalt.

Waarom niet? Omdat de weg er naartoe belangrijker is dan het einddoel.

Dat doet me denken aan Abraham: hij gaat op weg zonder te weten waar naartoe. Hij hoort een stem die hem roept en verlaat het oude vertrouwde en gaat als een pelgrim op pad (1e lezing is uit Genesis 12). Ook de volgelingen van Jezus doen dat: ze geven antwoord op het roepen van Jezus door hun netten uit hun handen vallen of beter: gooien ze over een andere boeg. Ook Jacobus dus. We lezen het in Matteüs 4 (2^e lezing).

Steeds vaker hoor je over de Camino: de pelgrimstocht naar Santiago. Vele boeken zijn er over geschreven en podcasts gemaakt met allemaal ervaringen van mensen die te voet of per fiets dit pad hebben afgelegd. Met alle ups-and-downs (letterlijk en figuurlijk). Want het lijkt natuurlijk een heel avontuur en dat is het ook, maar je komt jezelf wel tegen! Elke dag weer je schoenen aan en gaan, stap voor stap. Vaak in alle eenzaamheid door berg en dal, verlaten van alles wat je vertrouwd was en is. Je moet alles loslaten om je handen vrij te hebben om weer nieuwe dingen aan te kunnen pakken. Dat deed Abram, dat deden de volgelingen van Jezus. Dat doen pelgrims.

Waarom zou je aan zo'n tocht beginnen?

Abram hoort de stem van God – zo gaat het verhaal. Maar zo vertelt de schrijver het. Het zou zo maar kunnen dat Abraham een innerlijke stem hoort, gedreven door onrust in zichzelf. Er bestaat een midrasj.... (lezen van p.9-10 uit 'Woord voor Woord'). Onrust, onvrede, drijft hem voort. Volgens Jonathan Sacks (opperrabbijn van Groot-Brittannië, overleden in 2020) kan je de oproep van Ga weg (Hebr. Lech lecha) op verschillende manieren uitleggen:

1. Ga voor jezelf op reis: voor je eigen bestwil en/of voordeel.
M.a.w. geloof in wat je kunt worden.
2. Ga met jezelf: met jouw opvattingen, jouw manier van leven, jouw geloof.
3. Ga naar jezelf: reis naar je ziel
4. Ga alleen: verlaat de sociale krachten, de familiedruk en het milieu waarin je geboren bent.
Een reis alleen met jezelf.

Een kind van Abraham zijn betekent de moed hebben om ánders te zijn, de afgoden van het moment te tarten, welke afgoden dat ook zijn en welk moment je ook gaat. Als ik aan de generatie denk

waartoe onze zoon behoort dan is dat vooral social media waar zij last van hebben. Het altijd maar aan moeten staan, bereikbaar moeten zijn. De sociale druk die ze voelen om toch vooral te moeten presteren (huisje, boompje, beestje) en daaraan niet kunnen of willen voldoen en dan ook het gevoel hebben daarin te falen....

Sociale druk en prestatiedruk: veel jongeren lijden daaronder en dreigen te bezwijken.

Zo'n pelgrimstocht is dan zo gek nog niet. Om uit te vogelen wat de zin van jouw leven is en hoe je daar handen en voeten aan wilt geven. Maar dan wel: eigen keus. Het woord pelgrim komt van het Latijnse peregrino en dat betekent vreemdeling. Iemand die vreemd is, losgeraakt van alles wat vertrouwd is en eigen. Los van een ieder die jij kent en die jou kent. Los van je wortels. Misschien wel bevrijd van alles wat je in de greep houdt.

Voor Abram geldt dat in extreme. Hij komt niet met allerlei redenen aan om niet te gaan, maar hij gaat. Hij neemt zijn leven in eigen hand. Hij neemt er zelf verantwoordelijkheid voor. Ondanks dat zijn voorvaders hem niet het goede voorbeeld hebben gegeven:

- Adam: wijst zijn verantwoordelijkheid van zich af: ik heb het niet gedaan, maar mijn vrouw...!
- Kaïn: wijst zijn verantwoordelijkheid voor zijn broer af: ben ik mijn broeders hoeder?
- Noach kiest voor zijn familie en neemt geen collectieve verantwoordelijkheid. Geen enkel pleidooi voor de wereld, geen kyrië gezongen, om de wereld te redden....

Je zou kunnen zeggen dat Abram breekt met het verleden en een nieuw type mens is: iemand wiens leven een antwoord is op de roepstem van God. Geen uitvluchten, geen verzachtende omstandigheden. Hij gaat.

Tussen haakjes: er bestaat een mop die het verlangen om verantwoordelijkheid te ontlopen duidelijk laat zien: *Een jaar lang heeft rabbi Cohen geploeterd om zijn onhandelbare klas iets bij te brengen over het boek Jozua. Geen enkele leerling heeft goed opgelet, dus maakt hij de toets aan het eind van het jaar zo gemakkelijk mogelijk.*

Hij vraagt aan Marvin, die achter in de klas zit: 'Wie heeft de muren van Jericho verwoest?' Marvin antwoordt: 'Sorry meneer, ik was het niet'.

Onthutst vertelt de rabbi dat aan Marvins ouders. Maar in plaats van zich te verontschuldigen reageren ze verontwaardigd: 'Als Marvin zegt dat hij het niet gedaan heeft, dan heeft hij het niet gedaan'.

In zijn wanhoop gaat rabbi Cohen naar de voorzitter van de gemeente en vertelt hem het verhaal. De voorzitter luistert, trekt een la open, haalt zijn chequeboek tevoorschijn, schrijft erin en zegt: 'Hier is duizend euro. Zorg dat die muur gemaakt wordt en houd op met zeuren'.

Het afschuiven van verantwoordelijkheid – we zijn er goed in. Redenen verzinnen waardoor veranderen niet mogelijk is. De Ja, maar – stand. (i.p.v. Ja, dus...)

Maar Abram opent een nieuw geloofsinzicht: hij maakt zich los, hij doet het gewoon en kiest voor vrijheid. Op zoek naar een zinvol bestaan. Waar maakt hij zich van los?

Verlaat je land, verlaat je familie (letterlijk: plek van geboorte), verlaat je vaderhuis:

- Je mag je niet verschuilen achter een slachtofferschap van de maatschappij (verlaat je land) → sociale druk
- of dat je erfelijk belast bent (verlaat je plek waar je geboren bent) → familiedruk

- of je verschuilen achter jeugdtrauma's, invloed van jonge kinderjaren, relatie met je ouders (verlaat je vaderhuis).

Soms moet je je verleden opgeven om toekomst te kunnen krijgen. De bevrijding is een vrijheid tot....nieuwe keuzes, nieuwe wegen.

Betekent pelgrimeren altijd dat je je verleden opgeeft?

Welnee, maar door afstand te nemen kun je er wel fris tegen aankijken, kun je de waarde van thuis ontdekken, maar ook de negatieve ervaringen een plaats geven. Je kunt van de fouten in het verleden leren en proberen het zelf anders te doen. Wellicht beter.

Denk aan Abram: hij verlaat de winkel van zijn vader en gaat op zoek naar een andere levensvulling, een andere bron van leven. Hij wordt Abraham: vader van volken! Wanneer Jacobus en de anderen worden geroepen, laten ze terstond hun netten vallen.

Ik struikel over dat woordje terstond: dat geloof je toch niet? dat hij zo maar alles uit zijn handen laat vallen en een nieuw leven gaat beginnen? Heeft loslaten ook niet te maken met afscheid nemen, vaarwel zeggen, afhechten misschien? Is dit niet kort door de bocht?

Misschien wordt hierdoor duidelijk gemaakt dat ook zij een nieuwe keuze maken voor een ander leven – om de breuk met hun oude leven nog krasser weer te geven en zo de bevrijding nog meer accent krijgt. Je breekt eruit. Eindelijk vrij.... Vrij van werkdruk (je leeft niet om te werken!), maar krijgen de opdracht om 'vissers van mensen' te worden.

Antwoord te geven op hun roeping en verantwoordelijkheid te nemen voor hun omgeving.

En dan?

Dan volg je een pad die je stap voor stap dichterbij jezelf brengt, waardoor je open komt te staan voor de zin van jouw leven. Dat je ontdekt waartoe je geroepen bent, want elk mens heeft een roeping. Je bent er niet voor niets. Hoe geef je daar handen en voeten aan?

Dus gaan we en masse naar Santiago de Compostella?

Nee, ik denk dat we ook dicht bij huis kunnen blijven. Ik geloof namelijk dat het leven zelf een pelgrimstocht is. We weten niet waar en hoe het eindigt – het enige wat telt is het hier en nu. Het einddoel is niet belangrijk (ook al hebben we dat altijd gedacht en ons er druk over gemaakt om een plekje in de hemel te 'verdienen'), maar wel de weg er naartoe. Het leven zelf als een pelgrimstocht.

Gedreven door een innerlijke stem, die tegen je zegt: ga maar, stap voor stap, je bent er niet voor niets, maak keuzes vanuit jezelf, en ook al weet je niet waar je uit komt, vertrouw erop dat je alleen zo dichterbij jezelf en bij de Bron van alle leven komt! Om beelddrager van God te worden en dat is een groeiproces, je leven lang. We gaan op weg...!

Helmond, Corine Beeuwkes – van Ede